

Jus Canonicum Practice Explicatum, Seu Decisiones Casuum

Ad Singulos Decretalium Gregorii Papæ IX. Titulos, & ad consuetum
Referendi modum accommodatæ. Opus Novum

Complectens alteram Decretalium medietatem, videlicet nonaginta duos
Titulos, à Titulo XX. libri III. de Feudis usque ad finem

Pichler, Vitus

Ingolstadii, 1734

Decisio XCVIII. De Testamento Parochi super bonis beneficialibus
superfluis coram duobus restibus condito ad causam profanam, cujus
aperitioni & executioni prætendit interesse Officialis Laicus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62204)

TITULUS XXV.

De Peculio Clericorum,

DECISIO XCVIII,

De Testamento Parochi, super bonis
beneficialibus superfluis coram duobus testibus
condito ad causam profanam, cujus
aperitioni & executioni præten-
dit interesse Officialis
Laicus,

SPECIES FACTI,

Philippus Parochus tam pin-
guem nactus parochiam, ut
reditus annuos merè benefi-
ciales, qui portionem pro
congrua sustentatione necessariam
(quod fors non adeò frequens est)

notabiliter excedunt, per plurimos
annos reciperet, de ijs, uti & de
aliis suis quæ parsimonialibus quæ
quasi - patrimonialibus &c. testa-
mentum fecit in favorem fratris &
sororis conjugio ligatorum, & qui-
dem

dem coram duobus tantum testibus. Exin moritur, & mox præter Decanum Capituli in obfignatione bonorum à Philippo relictorum, reclamante Decano, sigillum quoque suum apposuit Officialis Toparchæ secularis, qui & in apertura testamenti & executione voluit esse præfens ex mandato sui Toparchæ. Unde

Quæsitum est I. An Clericus Beneficiatus de bonis Beneficialibus

superfluis saltem vi consuetudinis, sicubi vigeat, uti in hac diecesi vigeat, in qua obiit Philippus, condere possit testamentum? 2. An illud valeat, si solum duo adhibeantur testes. 3. An Officialis secularis potuerit vel debuerit admitti ad consignationem, apertionem, & executionem testamenti.

QUÆSTIO I.

An consuetudine introduci possit, ut Clerici Beneficiati Testamentum faciant valide ac licite de bonis beneficialibus superfluis ad causas profanas?

Rationes dubitandi.

Negant plurimi cum Panormitano, Zaf. Laym. Pirhing &c. ex variis capitibus. 1. quia beneficiati non sunt domini reddituum superfluum, atque illos, qui ultra congruam sustentationem redundant, tenentur expendere ad causas pias Jure naturali, ut colligitur ex variis canonibus, & Conc. Trid. ff. 25. 6. 1. de res.

ergo, cum Juri naturali per consuetudinem derogari nequeat, & nemo de re non sua vi ejusdem juris disponere valeat, consuetudine testamentum reddere licitum non potest aut validum.

2. Jus Commune scriptum reprobatur testamenta Clericorum. 34. caus. 12. q. 2. c. 1. 9. 12. de testam. ut nimirum bona post mortem Cle-

Rationes decidendi.

A Sfero cum Soto, Viviano, Ricc. Navar. Garcia, Azor, Gonzalez, Barbosa, Haunoldo, Gletic, Schambogen, & R. P. Jacobo VViestner meo quondam in Sacro Jure Colendissimo Professore, aliisque plurimis, vi Consuetudinis, sicubi vigeat, Clericos Beneficiatos de bonis & redditibus Beneficialibus congruam excedentibus licite ac valide (saltem probabiliter) testari posse etiam ad causas profanas. Suppono autem cum probabiliori sententia saltem Recentiorum, à me, ut puto, in meo *Candidato. l. III. tit. 25. n. 8. 9. 10.* satis probata, hos Clericos esse verè dominos suorum reddituum superfluum, nec obligari ex *Iustitia* piè expendere, quod utrumque etiam admittit citatus P. Schmier, quamvis obligationem *Religionis* iis, at absque sufficiente fundamento, velit imponere.

Probatur 1. Clerici Beneficiati ex una parte sunt domini reddituum suorum, etiam superfluum, nec tenentur illos applicare ad causas pias, nisi ex solo Jure Ecclesiastico, uti rectè supponitur, & satis à me in *d. Candid.* ostensum est: ex altera parte de iis testari ad causas profanas pariter Jure tantum Ecclesiastico prohibentur, *6. 1. 9. 12. cit. suppo-*

fitò nempe, quòd sint domini, & obligationem Juris Naturalis aut Divini non habeant hos redditus piè expendendi. Sed omni præcepto & Juri merè Ecclesiastico per consuetudinem rationabilem & legitime præscriptam derogari potest. *c. fin. de consuet.* ergo. Quod autem ista consuetudo possit esse rationabilis, patet inde, quòd ex una non sit contra Jus Naturale aut Divinum, nec in Jure Ecclesiastico reprobetur ut corruptela; ex altera verò parte multum conducatur ad hoc, ut refranetur Clericorum luxus, pompa, prodigalitas, item ut inde alliciantur viri Nobiles & alii dotibus insignes ad amplectendum cum magno Ecclesiæ ornamento & utilitate statum Ecclesiasticum, si nempe sciant, se posse suis, quos amant, aliquid relinquere post mortem.

Prob. 2. Quidquid est obtinibile per privilegium Pontificis, obtinibile quoque est per consuetudinem, saltem immemorabilem, per *c. 26. de V. S. c. 9. de offic. Ord. in S.* sed facultas testandi de beneficialibus superfluis ad causas profanas obtinibilis est, & defacto obtenta, per privilegium Pontificis, ut patet ex Bullis Pontificum, præsertim Sixti IV. & Julii III. Prior in *Consuet. Ep.*

universis anno 1474. concessit Clericis, Romæ & in toto districtu ad 10. millia degentibus, ut, quæ ex fructibus, reddituum, & proventuum NB. Ecclesiasticorum beneficiorum bonis acquisiverint hæcenus, vel acquirunt impostum &c. in vita ipsorum ac mortis articulo, prout eis videtur, disponere, testari &c. seu inter vivos & causâ mortis, aut pro remuneracione laboris &c. erogare, donare, legare, relinquere, ac etiam in pros, & NB. alios quoscunque usus convertere possint. Posterior autem in Constit. Capientes anno 1530. iisdem Clericis Urbis Romanæ idem privilegium hoc tenore restaurat: de omnibus bonis, redditibus &c. etiam ex fructibus, redditibus, & proventibus NB. Ecclesiarum & Beneficiorum Ecclesiasticorum acquisitis NB. cuiuscunque quantitatis, qualitatis, summe, valoris, & pretii, seu conditionis existant, tam donare inter vivos quàm mortis causâ, NB. etiam testamentis, codicillis, Fideicommissis, Legatis, aut quavis alia ultima voluntate, NB. in favorem sanguineorum & affinium, & quarumvis aliarum personarum disponere licitè valeant &c. quodque, si ab intestato decesserint, eorum bona & huiusmodi ad ipsorum pro tempore agnatos & alios &c. qui eis de Jure succedere deberent, nisi essent Beneficiarii, alias juxta Juris dispositionem libere devolvantur. Idem repetit & confirmat Paulus V. in Constit. in eminenti, 1606. Simile privilegium amplissimum testandi de redditibus absolute omnibus prospectu Ecclesiæ quæsitis tam ad causas profanas quam ad pias concessit non ita pri-

dem, nempe anno 1691. Innocent. XII. Jodoco Edmundo, Episcopo Hildesienfi, quod refert per extensum Stryck, in append. ad tract. de cautel. testam. in fin. Ergo pariter vi consuetudinis eadem facultas obtinibilis est ab aliis Clericis: quod enim privilegium facere potest rationabile, etiam consuetudinem poterit facere rationabilem.

Neque dicas, facilius à Summo Pontifice licentiam testandi per privilegium concedi posse pro uno vel altero casu ex motivo rationabili, quàm consuetudinem approbari testandi promiscuè & generaliter ad causas, præsertim profanas, quia hujus tam generalis facultatis rationabile motivum nequit occurrere. Ferè sicut obligatio residendi in beneficiis Curatis in uno vel altero casu per privilegium remitti, generaliter autem per consuetudinem abrogari non potest, ut nos ipsi fatemur. Nam contra est 1. Hoc ipso, quòd pro uno vel altero casu vel loco privilegium Pontificis, de superfluis ad causas profanas testandi, locum habeat, satis insinuat, prohibitionem testandi ad causas profanas (nam ad causas pias plerique Adversarij nobiscum sentiunt) non esse Juris Naturalis ac Divini: quod autem est solius Juris Ecclesiastici, per consuetudinem abrogabile est. 2. Privilegia Pontificum Sixti IV. Julii III. & Pauli V. non fuerunt data pro uno tantum vel altero casu, aut persona, sed pro integro distri-

Et, qui integræ diæcesi æquivaleret, ac omnibus in tali districtu existentibus, & quidem generaliter ac perpetuò. 3. negatur, quòd nullum rationabile motivum pro consuetudine testandi queat occurrere: tale jam fuit suprâ specificatum; nec est necesse ad valorem consuetudinis, ut positivè sit rationabilis, sed sufficit, modò negativè sit rationabilis, uti sufficit ad Legem humanam ferendam, v. g. ad eam, quæ ad valorem testamenti determinatè requiritur. 7. testes, non plures, non pauciores. 4. Paritas non est cum obligatione residendi in beneficiis Curatis, quæ saltem in Thesi est Juris Divini ac Naturalis, non autem obligatio relinquendi bona Clericorum Ecclesiis, vel causis piis. Adde, quod neque nos loquamur de consuetudine generalissima, vi cuius per totam Ecclesiam licitè fiat testamentum ad causas profanas à Clericis, sed solùm de generali, qua in una vel pluribus diæcesibus id est introductum.

Prob. 3. ab actu ab potentiam; non enim in Hispania tantùm, de qua testantur Covar. & Gonzal. in 6. *relatum* 12. *cit. n. 2.* sed etiam in Germaniæ diæcesibus non paucis cum P. Pirhing ad *tit. de testam. n. 39.* consuetudinem, vi cuius Clerici de omnibus suis bonis, etiam prospectu Ecclesiæ quæsitis, indistinctè tam ad profanas quàm ad pias causas testantur, vigore observavimus, non reclamante (etiam

quoad licentiam tantùm) Summo Pontifice, tam notæ consuetudinis utique non ignaro, qui haud dubie, sicut & Episcopi, teneretur reclamare, si ea foret irrationabilis, illegitima, vel contra Jus Naturale ac Divinum, vel cederet in injuriam Ecclesiarum damnum. Si replices, consuetudinem actualem tolerari ideo, quòd interdum difficulter constet, an testamentum Clericorum ad causas profanas sit factum ex bonis beneficialibus, cum Clerici testantes plerumque habeant bona patrimonialia, quasi patrimonialia, parimonialia, indutrialia. Respondo 1. hoc ipso, quòd non constet interdum, an ex bonis beneficialibus, vel Clericorum propriis factum sit testamentum, iusta se prodit causa rationabilem faciendi consuetudinem, vi cuius indistinctè permittatur Clericis testari ad causas profanas, etiam de beneficialibus, nimirum ad evitandas lites, & innumeros scrupulos. 2. hoc ipso, quòd vi consuetudinis tolerantur testamenta Clericorum, tam beneficialia superflua, quàm propria bona habentium, toleratur consuetudo testandi ad causas profanas etiam ex bonis beneficialibus superfluis, cum de omnibus indistinctè testari soleant, & sic habeo intentum.

Confirmatur hoc argumentum tertium. Hujusmodi consuetudinem haud obscure supponunt, & pridem supposuerunt Con-

stitutiones synodales Diacesis Constantiensis, quamvis hortentur Clericos, & merito, ut testentur, & saltem aliquid disponant ad causas pias; sic enim habent: licet NB. antiquissima consuetudini NB. liberè testandi nihil derogatum velint, quia tamen pium rationique valde consentaneum est (non obligatorium) ut Clerici ex huiusmodi bonis honestè tantum vivant, quod superest, in pios usus convertant, serio monent omnes Clericos, ut circa huiusmodi bona, sive heredes ex testamento, sive ab intestato reliquant, etiam Ecclesiarum, quibus adscripti sunt, pauperum, aliarumque causarum piam rationem habeant, ne, dum spem suam sanguineos ex bonis Ecclesiasticis temporaliter locupletare contendunt, ipsa aeternae salutis dispendium atque iacturam patiantur, Neque régeras, ex

hoc textu, & aliis nostris argumentis solum inferri, valide quidem, at non licitè Clericos testari ad causas profanas vi consuetudinis. At contra est; ergo vis dicere, consuetudinem hanc testandi esse quidem validam, non verò licitam? uti videtur tenere Covarruv. & Molin. Zes. & Less. Sed ego existimo, consuetudinem validam & simul illicitam involvere implicantiam; siquidem implicat de Jure Canonico validam esse consuetudinem legalem, & quæ contra leges sit, illam tamen irrationabilem esse. c. fin. de consuet. foret autem irrationabilis, si esset illicita.

foret autem irrationabilis, si esset illicita.

Expediuntur Rationes dubitandi.

Ad 1. negando Antec. & suppositum illius, quod cum falsum esse docuerim in meo Candidato, nihil inde inferitur contra meam doctrinam; qui igitur, uti plurimi ex antiquioribus, huic principio innituntur, nihil contra me probant, minus à longè aliquid demonstrant. Unde constanter etiam negatur, consuetudinem, de qua est sermo, esse

contra Jus Naturale aut Divinum.

Ad 2. C. Ma. N. Min. quamvis enim SS. Canones testamenta Clericorum prohibentes innitantur equitati Naturali, atque spectent utilitatem Ecclesiarum, vel potius lucrum earum ex bonis Clericorum post mortem sibi obveniens, non tamen innituntur Juri Naturali prohibenti,

1 3 &

& quamvis optent atque spectent lucrum Ecclesiarum, non tamen spectant illud ut Ecclesiis Jure Naturali debitum. Certè omnis lex humana debet esse *aqua & justa*; ergo nulla lex humana, si valeat hic modus argumentandi Adversariorum, poterit abrogari per consuetudinem; quod est contra omnes. Dein citati SS. Canones etiam reprobant testamenta Clericorum ad causas pias, & quidem in favorem Ecclesiarum, in quas lucrum redundat ex successione ab intestato, & tamen plerique Adversarii ex viribus consuetudinis approbant testamenta ad causas pias quascunque; ergo jam ipsi fatentur, quòd SS. Canones non fundentur in Jure Naturali prohibente, vel in lucro Ecclesiis debito.

Ad 3. *Dist. Ma.* Talis consuetudo vergeret in damnum Ecclesie, cui debetur jus succedendi ex Jure merè Ecclesiastico. *C. Ma.* cui debetur jus succedendi ex Jure Naturali aut Divino. *N. Ma.* Si bona Clericorum deberentur Ecclesiis, quibus deservierunt, ex Justitia vel ex alio præcepto Juris Naturalis, argumentum procederet. Certè, si hoc esset verum, Clerici nec valide bona superflua per actum inter vivos expenderent ad causas profanas, & damnum iniquum inferrent Ecclesiis, quod nec ipse P. Schmier, qui hoc argumentum inter suas *demonstrationes* (meò judicìo non satis concludentes) collocat, vult admittere. Denique hoc argumentum

probaret quoque, quòd etiam non valeat consuetudo, vi cuius consanguinei ab intestato succedunt Clericis indistinctè in omnibus bonis; id quod forsitan nec Adversarii admittent, præsertim cum etiam in *can. 34. caus. 12. q. 2.* talis successio ab intestato videatur supponi.

Ad 4. in *4. c. 12.* nulla consuetudo reprobatur, sed solum dicitur, *consuetudinis esse non improbande*, ut de bonis Clerici defuncti aliqua conferantur in causas pias, vel consanguineis ex causa meritum. Neque ibi est sermo de duobus, ut supponit P. Schmier, nimirum de consuetudine testandi ad causas pias, & de consuetudine ad causas profanas, ut adeò ex permissione unius reprobetur eo ipso altera consuetudo, sed solum non improbat consuetudo testandi piè, ab altera autem penitus abstrahitur; sed abstrahere non est damnare vel reprobare. Dein licet tacite ibi improbaretur consuetudo testandi ad causas profanas, nullatenus tamen inferri posset, quòd reprobetur ut corruptela morum, & ut adversans Juri Naturali aut Divino: Juri autem merè Ecclesiastico, etiam consuetudinem simpliciter prohibenti vel reprobanti, non minus prævalere potest consuetudo, quam alteri legi cuicunque merè Ecclesiasticæ. Accedit, quòd talis lex improbens consuetudinem non censetur improbare consuetudinem immemoriam, item consuetudinem futuram, tempore

talis legis nondum existentem, ut notant DD. ad tit. de consuetudine. Præterea in dicto textu solum non improbat consuetudo, vi cuius aliqua conferantur ex bonis Clerici in pias causas ab Ecclesia distinctas: ergo, si demonstratio P. Schmier aliquid probet, probabit etiam, improbari consuetudinem omnia Clerici defuncti bona conferendi in alias pias causas, ab Ecclesia distinctas, quod nec Patri Schmier placet. Denique ubi nec verbulò fit mentio de Testamento Clerici piè testantis, sed solum de aliis, qui post mortem Clerici distribuunt eius bona: ergo textus non est de nostro casu.

Ad 5. Transeat imprimis *Ante. N. cons.* à diversis enim non fit illatio; præsertim cum pro una consuetudine, nimirum testandi ad causas profanas, possit facile assignari causa, ex qua colligitur, eam posse esse rationabilem, uti est, ut Clericorum refrænetur prodigus luxur, ut Nobiles & egregii viri ad statum Ecclesiasticum alliciantur, item actualis consuetudo passim tolerata, & privilegium vel dispensatio Pontificum, vi cuius integro districtui conceditur potestas testandi profane, quæ enim privilegium & dispensationem possunt facere rationabilem, etiam consuetudinem possunt facere rationabilem, uti dictum. Econtra huiusmodi causæ non reperiuntur in altera consuetudine, cuius Collegia aut personæ particulares inva-

dunt occupant consumunt bona à Prælato relicta, & tempore vacationis obvenientia. Dein etiam in d. c. 40. improbetur consuetudo hæc posterior, hæc tamen improbatio, utpote Juris Ecclesiastici, per consuetudinem futuram tolli potest, imò ab ipso etiam Jure videtur permissa saltem aliquo modo præfata consuetudo, dum in c. 2. de Elect. Extrav. Joan. XXI. approbatur consuetudo, qua etiam personis sæcularibus percipere licet aliquid ex bonis Beneficiorum vacantium. Et, ut audio, in quibusdam diæcesibus utensilia Episcopi defuncti, occupant jure Spolii Cathedralis Ecclesiæ Canonici; & hoc tolerat Sedes Apostolica.

Ad 6. negatur constanter, talem consuetudinem esse non posse rationabilem aut repugnare Juri Naturali aut Divino, huiusmodi testamentum prohibenti; cum rationabilitatem jam satis ostenderit; sicut nec irrationabilis est consuetudo, vi cuius ab intestato Clericis succedunt consanguinei. Quòd bona Clericorum apud Sæculares non fructificent, universaliter verum non est: si quandoque non fructificent, alia erit causa, v. g. vel perversitas hæredum, qui sunt aliunde sub maledictione Dei, aut bona dilapidant ex sua culpa, sicut subinde bona à sæcularibus in testamento aut ab intestato relicta apud hæredes per accidens non fructificant: vel inordinata affectio, qua Clerici nimio erga suos affectu, nec sine

scan-

scandalo aut avaritiæ nota omnia relinquunt consanguineis neglectâ Ecclesiâ admodum indigente, aut pauperibus in magna egestate constitutis; tunc enim per accidens peccato non careret ejusmodi testamentum, quo omnia ad causas profanas relinquuntur, & ideo maledictionis Divinæ causa esse potest, aut etiam gravium Clerici defuncti præ-

narum: id quod insinuare videntur citatæ Constitutiones Synodi Constantiensis. Fundatores, ut optent, concessos Clericis à se relictos superfluos pie expendi, non tamen constat, quòd ad id obligaverint Beneficiatos per patetum tacitum.

QUÆSTIO II.

An Testamentum Philippi, adhibitis duobus tantum testibus conditum, subsistat?

Hæc quæstio non procedit in illis diœcesibus, in quibus vel per statutum particulare, vel per consuetudinem localem, introductus & Clericis præscriptus est certus modus faciendi Testamentum; alicubi enim nullus testis vel alia solennitas ad valorem testamenti Clericorum ex hujusmodi Jure particulari requiritur, quàm prævia licentia Ordinarij in scriptis obtrata, vel inscriptio testari volentis in certum librum cum permissione Ordinarij &c. modò interim constet de voluntate, v. g. ex manu sigillum apponentis, vel alio modo.

Igitur quæstio solum procedit de illis diœcesibus, in quibus à Jure Communi per speciale statutum aut consuetudinem non est recessum, atque in eo consistit, an Clerici testantes debeant observare Jus Romanum Civile 7. testium, an verò Jus Canonicum 2. testium solennitatem (alii hos duos testes solum ad probationem requirunt) exigens ad factiorem testamenti.

Layman lib. 1. tit. 4. c. 13. n. 1. Theol. Mor. Glettle, P. VViestner &c. existimant, ad valorem testamenti Clericorum ad causas profanas testantium necessariam esse solennitatem

tem 7. testium à Jure Civili præscriptam, nisi aliud habeat consuetudo diæcesis. Rationem dant; quia Clerici sunt cives & membra Reipublicæ Politicæ; ergo conformare se debent legibus Reipublicæ politicæ, statui Ecclesiastico non repugnantibus, & causam merè profanam spectantibus, sicut in contractibus, ita & in testamentis profanis.

At ego cum Panormit. Engel, & aliis e diametro teneo contrarium, videlicet ad testamenta Clericorum, etiam profana, sufficere duos testes, ubi aliud consuetudine non est introductum. Ratio mea, quam omnino solidam & efficacem esse censeo, fundatur in illo recepto inter Juristas brocardico, & communi inter DD. regula, ex *can. 6. d. 98. c. 13. v. tria. qui fil. sim legitimi. defumpta*, quæ sic habet: Quando Jus Cononicum & Civile inter se discrepant circa rem profanam, & per se non peccaminosam, quodlibet Jus est observandum in suo foro, Cononicum in foro Cononico, Civile in foro Civili, quia in materia profana, peccatum non concernente, nec Potestas secularis Ecclesiicæ, nec Ecclesiastica Sæculari Potestati subiecta est.

Atqui circa ordinationem testamentorum, quæ est res profana peccatum non concernens, discrepant inter se Jus Cononicum & Civile; nam Jus Civile 7. testes exigit, Jus Cononicum solummodo duos vel tres. *c. cum esset. 10. de testam.* ergo Jus Cononicum circa ordinationem testamentorum in foro Cononico. Jus verò Civile in Civili observandum est. Sed (ulteriùs subsumo) Clerici, etiam testamentum condentes, pertinent ad forum Cononicum indubitè, utpote personæ Ecclesiasticæ, & ratione personarum suarum à sæcularium Legislatorum ac Judicum jurisdictione exemptæ: ergo à Clericis testamenta condentibus observandum est Jus Cononicum, duos tantum vel tres testes exigens ad factiorem testamenti.

Ratio Adversariorum facili negotio enervatur distinguendo *Consequens*: ergo Clerici conformare se tenentur legibus Reipublicæ politicæ, nisi Jus Cononicum, ad cujus forum ipsi pertinent, aliter disponat circa ordinationem testamentorum, & pauciores testes statuat. *C. Conf. si aliter disponat, & paucioribus testibus, uti revera est, contentum sit. N. Conf.*

QUÆSTIO III.

*An Officialis Sæcularis potuerit vel debuerit admitti ad conobsignationem, aperi-
tionem, & executionem Testamenti
Philippi?*

Rationes dubitandi.

Non esse admittendum, videtur esse indubitatum, 1. quia Clericorum bona præcipue probeneficialibus, & prospectu Ecclesiæ acquisitis, habenda sunt, quæ Potestati sæculari omnino subtrahæta à solis personis Ecclesiasticis tractari debent, utpote vel pertinentia ad ipsas Ecclesias, vel saltem piis causis debita. c. 1. c. fin. h. t. c. 1. de testam. Imò et si forsitan

2. Multa, aut potior etiam pars bonorum à Clericis relictorum, forent bona patrimonialia vel quasi patrimonialia &c. ea tamen nihilo minus à Laicorum jurisdictione exempta censentur, ac ipsæ personæ Ecclesiasticæ, tam secundum SS. Canones. c. 1. de Immunit. Eccles. c. 4. de Censib. in 6. Clem. fin. eod. & c. 10. de consti. ubi communissime DD.

quàm secundum Leges quoque Civiles. l. 2. & Auth. Item nulla C. de Episc. & Cler. Et hæc temporalia Clericorum bona à Laicali dispositione immunita esse, non solum plerique DD. Catholici apud & cum Thoma Delbene de Immunit. & Juris. Eccl. p. 1. c. 5. dubie. 2. & Carolo de Grassis de Effectib. Cleric. ess. t. n. 10. seqq. fortiter defendunt, sed etiam consentiunt A Catholicis apud & cum Knipschild de Jurib. & Privi. Imper. Civit. l. 2. c. 18. siquidem hæc bona temporalia velut accessoria personarum Clericalium consideranda sunt, nec istæ satis forent exemptæ, nisi & bona ipsarum essent exemptæ. Abb. Dec. Felin. & alii Canonistæ in c. 10. cit. Baldus alii que Legistæ in d. l. 2. Rota Romana in una Alti-nens. Gabella anno 1630. Certum verò

verò est, conobsignationem, testamenti aperiitionem solennem, Inventarii confectionem, & hæreditatis divisionem esse actus jurisdictionis bassæ. Magnif. D. Collega Herm. Anton. de Chlingenberg, de Jure Hoffmarchiali confid. 38. n. 6. cò quò ad huiusmodi actus personæ interesse habentes citari soleant ac debeant, quæ citatio supponit jurisdictionem.

3. Huiusmodi bona temporalia Clericorum, uti patrimonialia &c. æquiparantur bonis Ecclesiasticis, seu bonis Ecclesiarum; quæ cum Religiosis, (personis Ecclesiasticis) adhærent, Religiosa sunt. l. 44. ff. de R. V. Id quod licet Fagnanus in c. Episcopus de Prab. n. 31. Ant. de Butr. in c. si diligenti de Praeser. Felin. Tirac. Marra &c. non ita illimitate admittant, sed solum in casibus Jure expressis, fatentur tamen etiam isti DD. cum aliis, æquiparationem bonorum temporalium, ad Clericos pertinentium, cum bonis ad Ecclesias spectantibus procedere in ordine ad forum & ad exemptionem à jurisdictione Laicali. Sperelli p. 1. decis. 12. & p. 2. decis. 142. n. 14. Surdus conf. 361. n. 65. Egregiè Suarez. in defen. Fid. lib. 4. c. 16. n. 12. Sed bona Ecclesiarum utique sunt exempta à jurisdictione Sæcularium, tractatione, dispositione, c. 1. c. 3. de Immunit. Eccles. in 6. Ne verò quis putet, hæc bona Clericorum temporalia, velut ipsis accessoria personis, dicta immunitate solum gaudere; quamdiu Clerici in vivis

existunt, & probè advertendum est

4. quòd bona à Clericis relicta, tanquam hæreditas, repræsentent Clericos defunctos, eorumque personas. Text. expressus in §. 2. Inst. de heredib. instit. ibi: hæreditas persona vicem sustinet. non hæredis futuri, sed defuncti. item in l. 34. ff. de acquir. rer. dem. ibi: hæreditas non hæredis personam, sed defuncti sustinet, ut multis argumentis Juris Civilis comprobatur est. & ibi Brunem. cum Gail. l. 2. observ. 130. n. 10. Colero de Process. Execut. p. 2. c. 3. n. 398. Berlich. p. 1. concl. 74. n. 104. Aug. Barbof. l. 8. c. 6. axcom. 1. Carol. de Grafis effect. 4. n. 100. Si ergo Clerici quoad suas personas ab actibus jurisdictionis Sæcularium exempti sint, ut nemo inficias iverit, etiam bona ipsorum relicta eximi ab iisdem necesse est; cum hæreditas repræsentet personas defunctorum. Neque sufficit

5. quòd Officialis Laicus unum vel alterum actum à suis Prædecessoribus in simill casu exercitum justificanda sua interessentia in conobsignatione, aperiitione testamenti, confectione Inventarii, & divisione hæreditatis Parochorum defunctorum alléget & probet, vel etiam observantiam similem in vicinia, non obstante, quòd alias, ubi unius loci observantia est dubia, attendi debeat observantia locorum vicinorum. Menoch. conf. 9. n. 22. con. 395. n. 9. Cravetta conf. 118. n. 3. Klock. 10. 1. conf. 20. n. 223. & alii apud eodem.

K 2 sibi.

Siquidem Prædecessores Officialis laici in districtu Capituli, cuius membrum fuit noster Philippus, quoad conobigationem nec quidem unicum actum absque contradictione, & cum patientia Magistratus Ecclesiastici, quam tamen ad actum possessorium requirunt Jura c. 3. de caus. possess. l. 2. c. de servitut. exercitum probare potest; quoad confessionem Inventarii autem & divisionem hæreditatis non nisi unicum actum quietum, & sine contradictione exercitum; unus autem actus non sufficit ad inducendam observantiam, sed requiruntur plures. Mascard. de generali statutorum interpret. concl. 2. n. 162. seqq. n. 171. cum multis aliis. Observantia vi-

cinæ parum probat, imò nihil, quando in aliquo districtu viget observantia contraria, Juri conformis, uti viget in toto districtu Capituli Ruralis, in quo vixit & mortuus est Philippus, ubi nullus hucusque Officialis laicus, vel Domini territorialis, hæreditatibus aut testamentis Clericorum se immiscere ausus, vel permissus est. Standum igitur Juri Communi, Laicos à contractione bonorum à Clericis relictorum excludenti, & observantiæ Juri consentaneæ, quæ viget in hoc Capitulo.

Decisio cum suis limitationibus, & rationibus deciden- dendi.

A Dducta Juris fundamenta addeò sunt solida & firma, ut in contrariam ire sententiam, saltem simpliciter & illimitatè, temerarium foret. Si tamen Juris apices, rei que veritas, penitus inspiciantur, ex toto consentire nec lubet nec licet. Distinctionem igitur facio duplicem. 1. Vel hæres alicuius Clerici testamentarius (aut etiam

ab intestato) est persona Ecclesiastica aut Ecclesia &c. vel persona aut communitas sæcularis: si persona Ecclesiastica aut Ecclesia, Magistratus Judex aut Officialis Laicus de Jure Communi nullatenus immiscere se, & nullum exercere actum circa hæreditatem potest, sive hæres jam sit adita, sive non. Quidam Papæ decis. 201. Franc. Marcus decis. 140.

p. 1. Gutierrez *pract. qq. l. 2. q. 49. n.*
 5. Barb. *in l. hæres absens pr. n. 136.*
 Caltr. *de Manu Reg. p. 1. c. 16. n. 22.*
 25. Oliva *de for. Ecclesie p. 2. q. 32.*
 n. 28. 30. 36. qui ait, id indubita-
 bile sibi esse. *glossa. in c. cum vos. v. eco-*
nomos de offic. Ordin. communiter re-
cepta ab omnibus propter textum
in c. Ecclesia S. Mariæ de Constit. c. cum
laicis de reb. Eccl. alien. & concordan-
ter. Atque hoc saltem evincunt
allatæ rationes dubitandi. Si verò
hæres est persona laicalis aut com-
munitas sæcularis, uti in nostro casu
esse perhibetur, adhibenda est al-
tera & 2. distinctio: vel hæreditas
jam est adita, vel non: si nondum
adita est, iterum de Jure Communi
ab omni ejus tractatione vel con-
tractatione exclusus est Magistratus
& Officialis Laicus, speciatim à con-
obligatione, utpote quæ fieri con-
traivit ordinariè ante aditionem hæ-
reditatis. Ratio est, quia hæreditas
jacens, & nondum adita, repræsen-
tat defunctum Clericum, in quem
nulla laicis est jurisdictio. Felicianus
Oliva lo. cit. n. 5. & 6. ubi id pro-
bat ex Jure & praxi, atque objecta
dissolvit, nec minùs id probant ra-
tionibus dubitandi. Dixi semper, de
Jure Communi; nam aliud foret, si
per Privilegium Papale, saltem præ-
sumptum, vel per specialia Concor-
data, à Pontifice confirmata, laicis
Clericorù hæreditates tractandi po-
testas reperitur concessa. Hujusmo-
di Concordata reperuntur in Bava-
ria anno 1583. inita inter Legatum

Pontificium Gregorii XIII. & Gui-
 lielmum V. Bavarix Ducem Pijissi-
 mum & vitæ sanctimoniâ clarum,
 quæ in *can. 6.* sic habent: si Clericis
 legitimo Testamento confecto mortem
 obveniunt bona relicta Testamentarii (exe-
 cutores) sive Ecclesiastici sint sive Secu-
 lares, describant, ipsum Testamentum Vi-
 cario Ratisbonensi (idem juxta titulum
 Concordatorum, & initium dicti S.
 6. de Vicariis aliorum Ordinatio-
 rum Bavarix) pro confirmatione offe-
 rant, illudque deinceps exequantur, nec ta-
 men id alio, quàm eo loco, ubi sacerdos vitæ
 sanctus est, bonaque ista relicta sita sunt;
 ubi verò quis intestatus decedat, tum vel vi-
 carii (Ordinatio- rum) vel Officiarii
 Ducales, ad quos primùm de obitu perla-
 tum fuerit, bona relicta obsignent, etiam
 absente altera parte: ad quam tamen de eo
 statim referatur, ut deinceps communi con-
 silio diem statuunt, in qua Inventario, si-
 mul ab iis confecto, creditoribus ante omnia
 satisfiat, cum residuo id agatur, quod Ratis-
 bonensis Reformatio jam antè edita præ-
 scribit, sumptusque majores & gravamina
 hæreditari minimè imponantur, nec credi-
 tores, aut alii molestantur, aut impediuntur
 diutiùs. In reliquis stetur dispositioni
 Juris Communis, & Consuetudini loci. Si
 verò ab hærede Laico jam adita sit
 hæreditas,

Censeo, & dico, Officiales
 Laicos à tractanda tali hæreditate
 excludi de Jure Communi non pos-
 se, sed cumulativè admitti debere ad
 confectio- nem Inventarii, aperitio-
 nem & publicationem Testamenti,
 divisionem hæreditatis, & (casu quo
 pos-

posset contingere aditio hæreditatis ante obsignationem) etiam ad conobsignationem. Ratio est, quod talis jam adita hæreditas proprie non amplius habenda sit pro bonis defuncti Clerici, neque illa hunc amplius repræsentent. *l. 1. §. Scævola ff. si quis in testam. liber esse jussus fuerit. §. 1. Inst. de hered. qualis. & different.* Siquidem aditio hæreditatis talia bona transfert in dominium Laici hæredis; & bona ipsa mutant suam qualitatem cum persona, ita ut, si transeant à persona privilegiata in non privilegiatam, uti fit, si bona Clericorum transeunt ad Laicos, eorumque dominium, suum privilegium amittant, *l. 90. §. 1. in f. ff. de*

acquir. hered. & ibi Bart. & Castro, Magnif. D. de Bassis Semicent. 2. contror. 18. ad fin. Ant. VVilh. Ertel in Praxi Aur. lib. 3. c. 10. observ. 6. Jungatur c. 7. de R. j. in 6. Atque hæc doctrina est communis Jurisperitorum, ita ut Oliva, postquam aliquos in specie allegavit *p. 2. q. 30. n. 2.* addat hæc verba: *estque communis resolutio, & omnium consensu confirmata; et si quoad publicationem Testamenti à Clerico facti, & ubi à Laico jam est adita hæreditas, plurimos in contrarium adducat.*

30. à n. 48.

Responsio ad rationes dubitandi.

AD 1. Quamvis Parochi & alii Beneficiati sæpe vel nulla, vel non nisi modica relinquunt bona beneficalia ultra congruam redundantia, nonnunquam tamen talia relinquunt, ea tamen alicubi vel per testamentum vel ab intestato vi consuetudinis relinquere solent Laicis, ferè sicut sua patrimonialia & quasi-patrimonialia; proin si taliter actu sunt relicta, & à Laico hæreditas adita, evaserunt bona sæcularia, & amissò privilegiò, quod habebant

existentia adhuc in dominio Clericorum, subiacent de jure jurisdictioni sæculari unà cum hærede sæculari & Laicali tanquam domino suo.

AD 2. Non negatur, quod bona patrimonialia &c. Clericorum post obitum relicta maneant exempta à jurisdictione laicali, quamdiu hæreditas est jacens, & ab hærede laico nondum adita: at post aditionem mutatà personà domini fiunt patrimonium hæredis laici, & hujus

forum, nempe laicale, sequuntur; cum res sint accessoriarum personis, & harum induant seu recipiant qualitatem & subjectionem.

Ad 3. est eadem responsio: licet enim bona Clericorum patrimonialia æquiparentur, saltem quoad forum & subjectionem, bonis Ecclesiarum temporalibus, quamdiu Clerici vivunt, vel mortui iam quidem sunt, necdum tamen per additionem hereditatis evaserunt patrimonium hæredis laici; post additionem tamen à laico hærede factam amittunt hoc privilegium exemptionis, utpote effecta bona mere Laicalia, seu ad Laicum pertinentia; sicut bona Ecclesiarum, postquam v. g. vendita sunt Laicis.

Ad 4. ex jactis jam principiis facile distinguitur *Antec.* hereditas à Clericis relicta, & adhuc jacens, representat Clericos & eorum personas. *C. Antec.* hereditas jam adita à Laico. *N. Antec. & cons.* sub data distinctione.

Ad 5. ex observantia, vel potius illius existentia non satis probata, petitam, aio, quod quidem quo ad con-obsignationem non satis probata sit, cum unicum, eumque valde dubium actum con-obsignationis Officialis Laicus adduxerit, cum tamè in ordine ad jus con-obsignandi plures, diuturni, & certi actus ad inducendam observantiam requirerentur, quia, cum obsignatio bono-

rum defuncti Clerici fieri soleat & ferè debeat ante additionem hereditatis, ante quam bona adhuc representant personam Clerici defuncti, hæc observantia est Juri contraria, quod bona Clericorum vult esse exempta à tractatione & tractatione Laicorum. Verùm quoad confectionem Inventarii & divisionem hereditatis, postquam ab hærede laico adita est hereditas, Jus Commune stat pro Magistratu Laico intentionem in Jure fundatam obtinente, ac proinde observantia, tanquam Juri Communi conformis ac illius interpretativa, introduci potest sine pluralitate dictorum actuum, præsertim in negotio & causa non stans temporibus aut singulis annis, sed in certis temporibus & sæpe post multos annos emergente. *Ant. V Vilh. Ertl in Praxi Aur. de Jurisd. bassa. c. 7. effectum 6. §. 18.* *Ferd. Christoph. Harpprecht Cons. 4. n. 544.* cum *Alex. Tartagno, Laur. Sylvano, Cravetta, Deciano, Merckelbach, Klock, & Jo. Gutierrez pract. 99. lib. 3. q. 16. n. 78.* Imò hujusmodi observantiam vel unico actu induci expresse docent *Decian. l. 3. Conf. 69. n. 8.* *Menoch conf. 670. n. 13.* *Speidel. in Speculo V. observanz. Kulpis. in dissertat. de observantia Imper. Ferd. Christoph. Harpprecht conf. 2. n. 163.* & alii communiter. Ferè sicut constans est DD. assertio, quod ad hoc, ut possessor verus vel quasi in possessorio, aliòve huic simili, vi-

cto-

etoriam referre valeat ac debeat, sufficiat, si actor possessionem vel quasi, unico etiam actu acquisitam, demonstrat; modo Reus non possit eundem actum violentiæ, precarii, vel clandestinitatis vitii convincere. Harpprecht *d. conf. 4. n. 518.* ubi in simili adducit *Recessum Imperii de anno 1548. §. hat aber. & de anno 1578. §. was aber.* item Joannem Borcholten, Speidelium, Boër. Abbat. Ant. de Buttr. Mascardum de probat. *concl. 1186. n. 9. 10. & concl. 1197. n. 9.* Atqui ex Actis constat, quod in loco & Parochia territorij Domini sæcularis, cujus Officialis Laicus prætendit interesse Inventuræ & divisioni hæreditatis Philippi ab hærede Laico jam aditæ, duos actus hujusmodi jam exercuerint prædecessores ipsius, & quidem non vi, non clam, non precario; cum nihil horum convincenter probari possit. Quamvis enim contra hos actus simpliciter protestatus sit Decanus Capituli, permittitamen à Laico Officiali una secum exerceri apposita subscriptione sua, & sic ipso facto à protestatione recessit, eumque inefficacem reddidit; quia facta derogant verbis. Mascard. *concl. 1149. n. 3. seqq.* ailégans multos. Socin. Jun. *conf. 101. n. 3. vol. 2.* ubi adducit textum in *l. pro hærede §. Papinianus ff. de acquir. hæred.* Testaturque id communiter à DD. teneri. Et generaliter protestatio conservat quidem jus antea habitum, non verò adimit alteri suum jus, quod ipsi aliunde,

v. g. ex Jure Communi, uti hic, competit. Tuschus, *lit. P. concl. 938. n. 27.* Neque Officialis Laicus se fundat in præscriptione alieni Juris certi extinctiva, vel novi juris acquisitiva, de qua loquuntur citata Jura in *r. 3. de caus. possess. §. l. 2. C. de servit. patientiam adversarii ad actum possessorium requirentia, sed in observantia Juris Communis interpretativa, etque consentanea. Unde nec obstat, quod in aliis ejusdem Capituli Ruralis parochiis nullus Sæcularis Officialis immiscere se audeat; quia dari potest observantia particularis, maxime Juri Communi conformis, ac facile propterea induci in loco & parochia particulari; jam enim probatum est, quod Jus Commune profectu, quo hæreditas ab hærede Laico jam est adita, assistat Judici ac Officiali Laico. Quamdiu igitur Magistratus Ecclesiasticus plene non docuerit, per actus plures ac diuturnos, ad præscriptionem privativam intendendam sufficientes, à se acquisitum esse jus privativè tractandi hujusmodi hæreditatem à Laico aditæ, celerare debet contractationem Officialis Laici, pro quo stat Jus Commune, uno vel altero actu, observantiam, inducente in hoc loco, adjutum & firmatum. Ubi autem nullus Officialis aut Magistratus Laicus ullum actum circa hujusmodi Clericorum hæreditates à Laico aditas exercere ausus vel permissus est, in his locis etiam deinceps admittendus non est.*